

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 17 ΜΑΪΟΥ 2013 – ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τη ζωή στη Γη ο άνθρωπος ελάχιστα την σέβεται, η ζωή όμως σε άλλους κόσμους διεγείρει το ενδιαφέρον και τη φαντασία του. Είναι άραγε περιέργεια, κατακτητική διάθεση ή απλώς ένα διανοητικό παιχνίδι; Ίσως όλα μαζί, **ταυτόχρονα** όμως κι ένα βαθύ αίσθημα μοναξιάς. Άλλωστε τη ζωή του εδώ ο άνθρωπος την έχει καταστήσει πιεστική και ανούσια. Περιμένει λοιπόν ένα χέρι βοήθειας και παρηγοριάς από τους πλανήτες και τα μακρινά άστρα. Ακόμη όμως και αν δεχθούμε με αισιοδοξία ότι η ζωή δεν ανθίζει μόνον στη Γη, αλλά ότι αφθονεί στο Σύμπαν, ένας άλλος καθοριστικός παράγοντας ορθώνεται. Είναι ανάγκη να συνειδητοποιηθεί – όσο και αν αντιτίθεται στις ενδόμυχες επιθυμίες μας – ότι με τη ζωή αυτή η επικοινωνία εμφανίζεται, για το ορατό τουλάχιστον μέλλον, ανέφικτη.

Με τη ζωή λοιπόν στο Σύμπαν είναι αδύνατο να επικοινωνήσουμε, η ζωή όμως γύρω μας ανθίζει. Η ζωή εδώ, σ' έναν μικρό και πανέμορφο πλανήτη, ανέδειξε ύστερα από σιωπηλές διεργασίες που διήρκεσαν δισεκατομμύρια χρόνια μια θαυμαστή ποικιλία έμβιων όντων. Οι θάλασσες και τα δάση της Γης, τα βουνά και οι πεδιάδες της αποκαλύπτουν κάθε στιγμή τη γοητεία που κρύβουν τα χιλιάδες όμοια ή ανόμοια δημιουργήματα της εξελίξεως. Η ανεμώνη και το δελφίνι, ο αίλουρος αλλά και ο γυπαετός, τα ανθρώπινα όντα στις πολλαπλές φυλετικές τους παραλλαγές, είναι δίπλα μας, συμμετοχα του ίδιου πλανήτη και του μέλλοντος του.

Αποκαλύπτεται όμως επίσης σε όλη του την τραγική αντίφαση ότι ο άνθρωπος, αυτή η περιουσία κορύφωση της εξελίξεως, έχει διπλή υπόσταση. Από τη μια είναι ικανός για μεγάλες πράξεις, έμαθε με την επιστημονική του γνώση να κατανοεί τον κόσμο αλλά και **γέννησε** αριστουργήματα στον λόγο και στην τέχνη. Από την άλλη, ο ίδιος ο άνθρωπος σφραγίζει την ιστορική πορεία του με πολέμους και αγριότητες, θεοποιεί τα υλικά αγαθά και συντηρεί την αδικία και τις ανισότητες. Ελάχιστα, τέλος, σέβεται τις πολλαπλές εκφράσεις της ζωής, ενώ η φύση και οι θάλασσες του πλανήτη είναι συχνά τα θύματα των συμφερόντων του. Η υπερφίαλη αυτή στάση του ανθρώπου έχει αλλοιώσει έτσι ένα θαυμαστό περιβάλλον, που ωστόσο υπήρξε και το λίκνο της δικής του υπάρξεως.

Είναι λοιπόν καιρός να κατανοήσει ο άνθρωπος ότι η ζωή αλλού ίσως υπάρχει, αλλά η προσδοκία να την συναντήσει δεν θα πραγματωθεί εύκολα. Η ζωή όμως στη Γη ανθίζει ακόμα και τον περιμένει. Αν όσο είναι ακόμα καιρός τείνει το χέρι του προς τη ζωή αυτή, το φυτικό και ζωικό της θαύμα, τον Άλλο και τους άλλους, ίσως **αισθανθεί** λίγο πιο άξιος έποικος της Γης.

Έτσι είναι σοφότερο να εξαντλήσουμε τις προσπάθειες για καλύτερη επικοινωνία, εδώ στη Γη. Το περίεργο ωστόσο είναι ότι, όσο η επικοινωνία αυτή πυκνώνει με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα, τόσο η μοναξιά μας, η ανθρωπίνη, μεγαλώνει και η αποξένωση κυριαρχεί. Φαίνεται ότι αυτό που απαιτείται είναι κάτι περισσότερο από την τεχνολογική έκρηξη της εποχής: απαιτείται βαθύτερη παιδεία και ουσιαστικότερες αξίες του πολιτισμού. Οι εφιάλτες, άλλωστε, από τα περιβαλλοντικά προβλήματα πληθαίνουν, και η Γη δεν φαίνεται να αντέχει για καιρό ακόμα την αφροσύνη μας.

Σημασία επομένως δεν έχει να συναντηθούμε –αν ποτέ συναντηθούμε– στο πολύ μακρινό μέλλον με κάποια όμοια ή ανόμοια με μας δημιουργήματα της εξελίξεως. Το σπουδαίο θα ήταν να μπορούμε τότε να υπερηφανευθούμε, σε χιλιάδες ή εκατομμύρια χρόνια, ότι το ανθρώπινο είδος έχει κατακτήσει υψηλά επίπεδα ισότητας και αξιών, και ότι οι πόλεμοι έχουν εκλείψει και ότι η Γη, το λίκνο της ανθρωπίνης ζωής, έχει επουλώσει τις πληγές στις θάλασσες, τα δάση ή την ατμόσφαιρα της, και είναι πάλι ένας πανέμορφος πλανήτης. Διάσπαρτα άλλωστε, εδώ η εκεί, θα βρίσκονται πάντοτε τα επιτεύγματα των σπουδαίων πολιτισμών, που αιώνες τώρα συνοδεύουν τη διαδρομή του ανθρώπου.

Η «εξωγήινη μοναξιά», λοιπόν, δεν φαίνεται ότι θα εγκαταλείψει εύκολα τον άνθρωπο. Η γήινή του ωστόσο μοναξιά, που είναι επικίνδυνη και πιο ανάλητη, είναι μεγάλη ανάγκη να απαλυνθεί. Τότε θα αναδειχθεί η μοναδικότητα του κάθε ανθρώπου, και η αναζήτηση της εξωγήινης ζωής θα αποκτήσει άλλο περιεχόμενο και νόημα.

Γιώργος Γραμματικάκης, Ένας Αστρολάβος του Ουρανού και της Ζωής.

Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2013. 2^η έκδοση (Διασκευή)

A1. Να γράψετε στο τετράδιο σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100- 120 λέξεις)

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100 έως 200 λέξεων το περιεχόμενο του αποσπάσματος που ακολουθεί: **«...όσο η επικοινωνία [...] πυκνώνει με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα, τόσο η μοναξιά μας, η ανθρωπίνη, μεγαλώνει και η αποξένωση κυριαρχεί».**

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου του κειμένου: **«Αποκαλύπτεται όμως...υπάρξεως»**

Μονάδες 3

β) Να βρείτε μέσα στο κείμενο τέσσερα παραδείγματα μεταφορικής χρήσης του λόγου.

Μονάδες 4

B3. α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ταυτόχρονα, γέννησε, αισθανθεί, πληθαίνουν, ανάληψη

Μονάδες 5

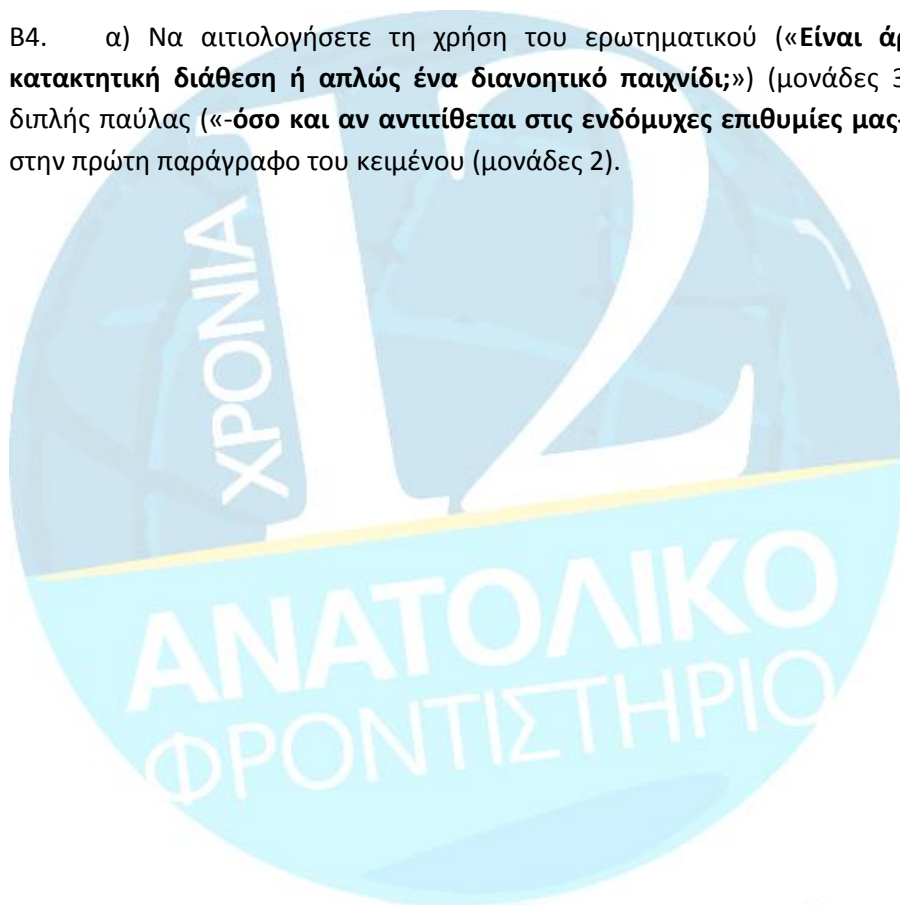
β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ανούσια, εμφανίζεται, ανέφικτη, πυκνώνει, υψηλά

Μονάδες 5

B4. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση του ερωτηματικού («**Είναι άραγε περιέργεια, κατακτητική διάθεση ή απλώς ένα διανοητικό παιχνίδι;**») (μονάδες 3), καθώς και της διπλής παύλας («**-όσο και αν αντιτίθεται στις ενδόμυχες επιθυμίες μας-**») που υπάρχουν στην πρώτη παράγραφο του κειμένου (μονάδες 2).

Μονάδες 5

Πρώτοι με την πρώτη!

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Ο δοκιμιογράφος Γ. Γραμματικάκης αναφέρεται στην ανάγκη επαναπροσδιορισμού της σχέσης του ανθρώπου με το περιβάλλον. Αρχικά, προβληματίζεται για τους λόγους αναζήτησης της ζωής πέρα από τη Γη, ενώ η ομορφιά της είναι δεδομένη. Επιπρόσθετα, επισημαίνει ότι ο άνθρωπος ανέπτυξε την επιστήμη και τον πολιτισμό αλλά ταυτόχρονα συμπεριφέρεται βίαια, υλιστικά και καταστρέφει τη φύση. Καθώς όμως ο άνθρωπος είναι προορισμένος να ζει στη Γη, οφείλει να αναζητήσει καλύτερους τρόπους επικοινωνίας στο γήινο περιβάλλον του, αφού το αίσθημα μοναξιάς διογκώνεται και τα οικολογικά προβλήματα πολλαπλασιάζονται. Μέσω, λοιπόν, της ουσιαστικής παιδείας απαιτείται να αναγνωρίσει τη σημαντικότητα των ανθρώπινων επιτευγμάτων. Ο δοκιμιογράφος καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ισότητα, οι υψηλές αξίες και η οικολογική συνείδηση θα τον οδηγήσουν στην απόκτηση ενός νέου νοήματος στη ζωή του.

(122 λέξεις)

B1. Στο πέρασμα του χρόνου, ο άνθρωπος αναζήτησε ποικίλους τρόπους επικοινωνίας με το συνάνθρωπο. Προσπάθησε να εξελίξει την επιστήμη και την τεχνολογία στο μέγιστο βαθμό παρουσιάζοντας διαρκώς νέα επιτεύγματα όπως το διαδίκτυο, που εξασφαλίζει την επικοινωνία μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, και την κινητή τηλεφωνία. Όμως, παρά την εναγώνια αυτή αναζήτηση σημείων επαφής με τους άλλους, ο άνθρωπος σήμερα, εγκλωβισμένος στον τεχνοκρατικό προσανατολισμό των σύγχρονων κοινωνιών, εξακολουθεί να αισθάνεται μόνος. Τα τεχνολογικά επιτεύγματα δεν του εξασφαλίζουν την ουσιαστική επικοινωνία ούτε με τους γύρω του ούτε με τον ίδιο του τον εαυτό. Δεν μπορεί δηλαδή να αναπτύξει δεσμούς συνεργασίας, φιλίας, αλληλεγγύης, πραγματικής κοινωνικής συνείδησης. Χρειάζεται, επομένως, κριτική αναθεώρηση των πραγμάτων και επανατοποθέτηση έναντι του κώδικα αξιών που επικρατεί.

B2.α Δομικά μέρη παραγράφου

Θεματική πρόταση: “ Αποκαλύπτεται ... υπόσταση.”

Λεπτομέρειες: “ Από τη μια ... συμφερόντων του.”

Κατακλείδα: “ Η υπερφίαλη ... υπάρξεως.»

B2.β Μεταφορική χρήση γλώσσας (ενδεικτική αναφορά)

“ Ένα χέρι βοήθειας και παρηγοριάς από τους πλανήτες”

“ Οι πεδιάδες της αποκαλύπτουν κάθε στιγμή τη γοητεία που κρύβουν τα χιλιάδες όμοια ή ανόμοια δημιουργήματα της εξελίξεως”

“ Σφραγίζει την ιστορική πορεία του”

“ Λίκνο της ανθρώπινης ζωής”

B3.α συγχρόνως

δημιούργησε

νιώσει

αυξάνουν, πολλαπλασιάζονται

άπονη, απάνθρωπη, άσπλαχνη

B3.β ουσιαστική, σημαντική, ουσιώδη

εξαφανίζεται, απουσιάζει

εφικτή, πραγματοποιήσιμη

αραιώνει, περιορίζεται

χαμηλά

B4.α Ερωτηματικό: ρητορικό ερώτημα (δεν περιμένουμε απάντηση, ο συγγραφέας προσφέρει την αυτονόητη) –δήλωση απορίας και προβληματισμού.

Διπλή παύλα: συμπληρώνει και επεξηγεί όσα προηγήθηκαν ως κάτι σημαντικό.

B4.β «Από την άλλη, σφραγίζεται από τον ίδιο τον άνθρωπο η ιστορική πορεία του με πολέμους και αγριότητες, θεοποιούνται (από αυτόν) τα υλικά αγαθά και συντηρούνται (από αυτόν) η αδικία και οι ανισότητες».

Γ. Επικοινωνιακό πλαίσιο : Άρθρο

ΤΙΤΛΟΣ: “Ο Πλανήτης Γη εκπέμπει S.O.S.”

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

- Αφόρμηση από τις τελευταίες έρευνες που αφορούν περιβαλλοντικές και κλιματολογικές αλλαγές στον πλανήτη τα τελευταία χρόνια.
- Ο άνθρωπος, στην προσπάθεια του να επιβληθεί στο φυσικό περιβάλλον, προξένησε σημαντικά προβλήματα στη χλωρίδα και την πανίδα και κατ' επέκταση και στον ίδιο.

Α΄ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Επιπτώσεις

στο φυσικό περιβάλλον

- ρύπανση του νερού και του εδάφους από τα βιομηχανικά απόβλητα και τα χημικά λιπάσματα.
- αλλαγή των κλιματολογικών συνθηκών.
- δημιουργία του φαινομένου του θερμοκηπίου.
- καταστροφή του όζοντος που αποτελεί απειλή για κάθε μορφής ζωή.
- στέρηση του οξυγόνου εξαιτίας της ρύπανσης της ατμόσφαιρας με μονοξείδιο του άνθρακα, διοξείδιο του θείου κλπ.
- απώλεια βιοποικιλότητας (χλωρίδα-πανίδα)

Και καθώς ο άνθρωπος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της φύσης, πλήττεται ο ίδιος ως άτομο και η ποιότητα ζωής του. Πλήττεται

- ως βιολογική υπόσταση
 - εμφάνιση επικίνδυνων ασθενειών.
 - επιβάρυνση της υγείας με την πρόκληση καρκίνου, λευχαιμίας και τερατογενέσεων από τη ραδιενέργεια.
- ως ψυχική υπόσταση
 - επίταση του άγχους σε ένα δυσμενές οικιστικό περιβάλλον.
 - προσβολή του νευρικού συστήματος του ανθρώπου, κυρίως από την ηχορύπανση.
 - αύξηση της επιθετικότητας εξαιτίας των πιεστικών συνθηκών διαβίωσης στις πόλεις.

Άλλες επιπτώσεις

- υποθήκευση της ζωής των επερχόμενων γενεών.
- εξάντληση του ορυκτού πλούτου, λόγω της αλόγιστης εξόρυξής του.
- αύξηση του οικονομικού ανταγωνισμού μεταξύ των πολυεθνικών εταιρειών για την εκμετάλλευση του ήδη περιορισμένου φυσικού πλούτου.

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

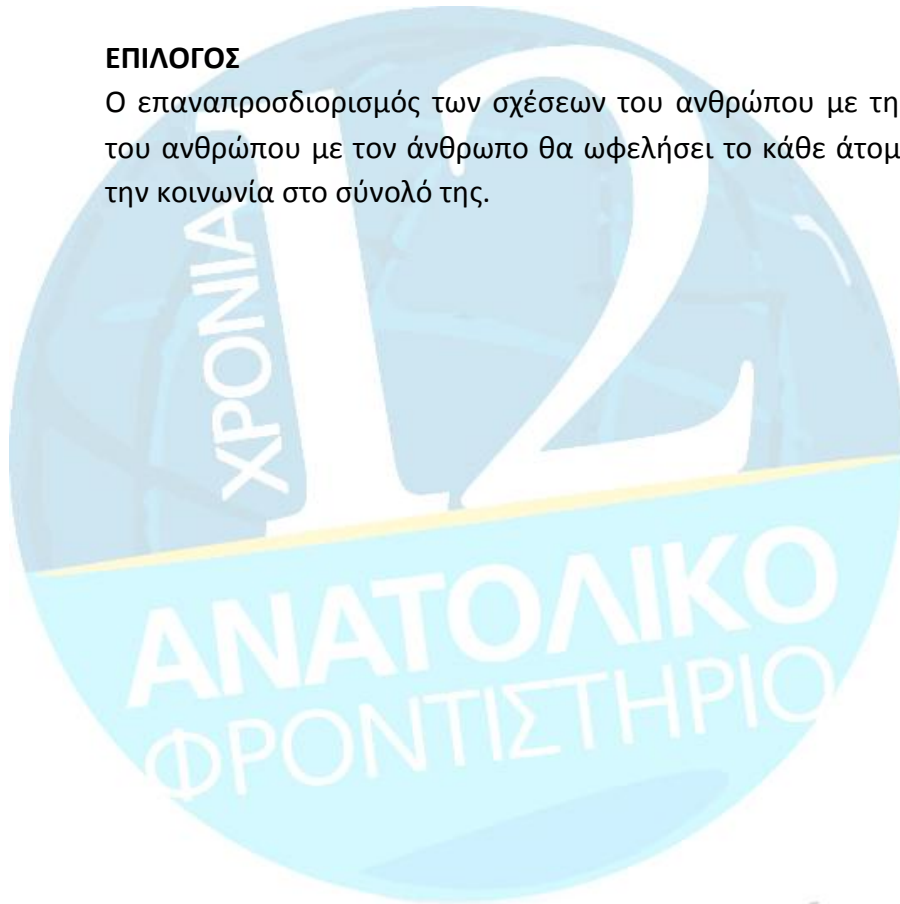
Β΄ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Τρόποι αποκατάστασης

- Συνειδητοποίηση του ακατάλυτου δεσμού του ανθρώπου με τη φύση.
- Προαγωγή της περιβαλλοντικής αγωγής από τους φορείς κοινωνικοποίησης και παιδείας, με στόχο την καλλιέργεια οικολογικής ευαισθησίας και συνείδησης.

- Υιοθέτηση από τον άνθρωπο ενός τρόπου ζωής διαφοροποιημένου από το πρότυπο του καταναλωτισμού και προσανατολισμένου στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του.
- Αποκέντρωση και ανάπτυξη δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο (π.χ. οικοτουρισμός, αγροτική-κτηνοτροφική δραστηριότητα).
- Προώθηση έρευνας για αξιοποίηση εναλλακτικών πηγών ενέργειας (αιολική, ηλιακή κλπ).
- Η θέσπιση κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου για την παρεμπόδιση της κερδοσκοπικής εκμετάλλευσης της φύσης με την επιβολή αυστηρών ποινών.
- Συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο επαναπροσδιορισμός των σχέσεων του ανθρώπου με τη φύση αλλά και του ανθρώπου με τον άνθρωπο θα ωφελήσει το κάθε άτομο ξεχωριστά και την κοινωνία στο σύνολό της.

Πρώτοι με την πρώτη!